

LESSONS LEARNED deelnemers Schone Lucht Akkoord Noord Brabant

Om een beter inzicht te krijgen in de obstakels en mogelijkheden van deelname aan het Schone Lucht Akkoord heeft Berenschot een enquête uitgezet onder alle Brabantse gemeenten die al deelnemer zijn. Daarnaast hebben we vier gemeenten geïnterviewd, namelijk Oss, Etten-Leur, Tilburg en Breda. De enquête bevat verschillende vragen over toetreding tot het Schone Lucht Akkoord (SLA), deelname aan het akkoord en de Specifieke Uitkering (SpUk). Uit de enquête en de interviews zijn verschillende lessen ofwel tips van de deelnemende gemeenten naar voren gekomen. Deze hebben we onderverdeeld in tips voor gemeenten, de regio, provincie en het Rijk:

Tips voor de gemeente:

1. *Integreer uitvoeringsplannen:* Het is mogelijk om de uitvoeringsplannen, die op gemeentelijk niveau reeds aanwezig zijn, te integreren met maatregelen voor het Schone Lucht Akkoord. Met name de plannen die gericht zijn op de huidige transities (klimaat, energie, landbouw) zijn hiervoor geschikt. Een geïntegreerde aanpak voor het verbeteren van de luchtkwaliteit, het realiseren van gezondheidswinst en het doorvoeren van transities helpt om breder bestuurlijk draagvlak te creëren.
2. *Creëer kansen voor samenwerking:* Het Schone Lucht Akkoord biedt een duidelijk kader waarbinnen samenwerking tussen gemeenten op verschillende thema's georganiseerd kan worden. Met name voor kleinere gemeenten kan een dergelijke samenwerkingsstructuur voordelen opleveren. Beperkte middelen kunnen een obstakel vormen voor kleinere gemeenten. Door samenwerking kunnen krachten worden gebundeld met andere gemeenten.
3. *Richt je op toekomstbestendigheid:* Het implementeren van het Schone Lucht Akkoord draagt bij aan het waarborgen van toekomstbestendigheid, omdat het zowel wettelijke als bovenwettelijke normen omvat. Aangezien de huidige normen naar verwachting aanzienlijk strenger zullen worden (vanwege de WHO-advieswaarden en de herziening van de EU-richtlijn Industriële emissies), is het noodzakelijk om actie te ondernemen.
4. *Richt je op de gezondheidswinst:* Enkel gekeken vanuit de EU-normwaarden is het verschonen van de lucht niet een opgave die hoog op de agenda van veel gemeenten staat. Dat de EU-normwaarden niet overschreden worden, betekent echter niet dat de lucht schoon en gezond is. Deelnemende gemeenten hebben aangetoond dat er een gezondheidswinst te boeken valt voor hun inwoners. Om de gezondheid van inwoners te verbeteren, verdient het Schone Lucht Akkoord de urgentie om hoger op de agenda te worden geplaatst.
5. *Maak gebruik van themagroepen:* Deelname aan themagroepen kan helpen bij het standaardiseren van processen, bepalen van kaders en kennisdeling. Deze groepen bieden een plek om op een laagdrempelige manier in contact te komen met gemeenten die soortgelijke vraagstukken behandelen. Deelnemende gemeenten adviseren om de voorbeelden goed te gebruiken en het 'wiel niet zelf uit te vinden'. De themagroepen komen gemiddeld drie keer per jaar bij elkaar en de gemeenten kunnen zelf bepalen in hoeverre ze actief betrokken willen zijn.

Tips voor de regio:

1. *Maak gebruik van (bestaande) samenwerkingsverbanden:* Samenwerking binnen de regio helpt bij kennisdeling, maar is bijvoorbeeld ook van waarde bij het aanvragen van een SpUk of bij aanbestedingen (bijvoorbeeld mobiele werktuigen). Kleinere gemeenten ervaren vaak dat hun projecten te klein zijn voor individuele SpUk-aanvragen. Door gezamenlijk een aanvraag in te dienen, kan dit probleem worden opgelost. Bovendien kunnen samenwerkingsverbanden helpen om de vereisten voor gezondheidsimpact sneller te behalen bij een aanvraag.
2. *Maak een grotere impact per thema:* Het vormen van clusters per themagroep wordt op landelijk niveau gestimuleerd. Het biedt kansen om op regionaal niveau specifieke thema's

gericht aan te pakken. Door gezamenlijk als regio een project op te starten en een aanvraag te doen voor een SpUk kan het werk efficiënter worden gedaan. Het bijkomend voordeel is dat de toegepaste maatregelen dan niet in 1 gemeente, maar in een hele regio worden toegepast en dat daarmee de impact van de maatregel wordt vergroot. Verder biedt dit de mogelijkheid voor individuele gemeenten om mee te liften op thema's die voor hen gecompliceerder zijn om zelfstandig op te pakken. Zo combineren meerdere gemeenten in Brabant hun krachten op het thema mobiliteit.

Tips voor de provincie:

1. *De provincie als verbinder:* de provincie speelt een belangrijke rol bij het faciliteren van netwerken en het bevorderen van samenwerking. Gemeenten ervaren echter vaak dat de provincie hen bepaalde verplichtingen oplegt en hebben behoefte aan een meer faciliterende en verbindende rol (tussen gemeenten) van de provincie. Kleinere gemeenten geven tevens aan dat zij ook behoefte hebben aan samenwerking met de provincie voor de nodige ondersteuning bij het bereiken van doelen.
2. *De provincie als drempelverlager:* met betrekking tot de toetreding en SpUk-aanvragen zou de provincie kunnen helpen door bepaalde repetitieve onderdelen van de inschrijfprocedure en SpUk-aanvragen te standaardiseren en formats beschikbaar te stellen (meer structuur aanbrengen en teksten voor collegevoorstellen of Raad informatiebrieven aanleveren). Dit zou de drempel voor toetreding kunnen verlagen. Daarnaast kan de provincie een meer leidende rol op zich nemen om bepaalde processen te vereenvoudigen of te versnellen rondom specifieke thema's. Bij thema's zoals mobiele werktuigen kan de provincie een belangrijke rol spelen als inkoper danwel als expert op dit onderwerp.
3. *De provincie als kennisdrager:* over sommige thema's heeft de provincie zelf veel kennis of heeft daar ervaring mee. De provincie Noord-Brabant is al meerdere jaren de meest duurzame publieke opdrachtgever. Door deze kennis te delen, helpt de provincie gemeenten om hun doelen te bereiken.
4. *De provincie als brug:* tot slot geven gemeenten aan dat de provincie een brug kan vormen richting de ministeries. Dit geldt met name voor problemen met, gezien vanuit maatschappelijk draagvlak gecompliceerde thema's zoals houtstook en landbouw.

Tips voor het Rijk:

1. *Scherp de kaders aan en structureer de procedures:* de thema's die binnen het Schone Lucht Akkoord vallen overlappen soms ook met andere nationale programma's (zoals het programma Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB), de Green Deal Binnenvaart en Havens en de Stikstofaanpak). Gemeenten hebben onvoldoende inzicht in de verbanden tussen deze verschillende programma's. Deze kaders moeten nog duidelijker gemaakt worden zodat het gemakkelijker is om verschillende beleidsdoelen te combineren en integraal aan te pakken.
2. *Meer aandacht voor bepaalde thema's op nationaal niveau:* bepaalde thema's vergen duidelijkere implementatielijnen op nationaal niveau. De discussie rondom het thema houtstook is bijvoorbeeld zeer gecompliceerd (onder andere vanwege discussies over individuele vrijheid en handhavingmogelijkheden). Gemeenten geven aan dat dit thema moeilijk kan worden opgepakt zolang er vanuit nationaal niveau geen kaders zijn ontwikkeld, danwel strengere regelgeving voorhanden is.
3. *Maak de effectiviteit van maatregelen beter inzichtelijk:* gemeenten geven aan dat de effectiviteit van maatregelen onduidelijk is. Voor gemeenten die nog niet deelnemen vormt dit een drempel tot toetreding; het is onvoldoende duidelijk in hoeverre de maatregelen bijdragen aan het behalen van de gestelde doelen.